

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اختیار دولت برای تعیین ساعات کار در ماه مبارک رمضان و

افزایش تعطیلی عید سعید فطر»

مقدمه

طرح نمایندگان دو جنبه کاهش ساعات کاری کارکنان دولت و افزایش تعطیلی عید سعید فطر را توأمان مد نظر قرار داده است که در این گزارش به آنها توجه می‌شود:

الف) کاهش ساعت کاری در ماه مبارک رمضان

۱. نکات مثبت

مصوبه هیئت دولت در سال‌های اخیر برای کاهش ساعت کاری در ماه مبارک رمضان مغایرت صریح با قوانین جاری کشور از جمله سال ۱۳۸۷ قانون مدیریت خدمات کشوری و مصوبه شورای انقلاب درباره هماهنگی ساعات کاری بین کارگران و کارکنان در سال ۱۳۸۹ دارد. لذا تصویب طرح به لحاظ اعطای اختیار به دولت برای کاهش ساعات کار اداری می‌تواند مشکل اقدام غیرقانونی دولت را برطرف کرده و به علاوه شبیه دریافت‌های غیرقانونی و شرعی را برای این ایام برطرف کند.

نکته مهم و حائز اهمیت در این طرح اعطای اختیار به دولت برای تنظیم ساعات مناسب با فصل و شرایط اقلیمی و جغرافیایی مناطق مختلف کشور است این تنظیم ساعت باید به نحوی صورت پذیرد که اختلالی در وظایف قانونی و ارائه خدمات به ارباب رجوع حاصل نشود.

۲. نکات منفی

در این قسمت عدم توجه به کارگران بخش خصوصی مشمول تأمین اجتماعی و یا کارگران طرف قرارداد با بخش دولتی و احتمال تلقی بی‌عدالتی بین این دو قشر قابل تأکید است.

پیشنهاد

اگر بناست مجلس با اعطای اختیار به دولت امکانی را فراهم نماید که در ماه مبارک رمضان تدابیر خاصی را برای جبران شرایط کاری کارکنان و ضعف آنان به واسطه روزه و ارتقای بعد معنوی کارکنان اتخاذ نماید بهتر است اختیارات دولت با توجه به نکات زیر تنظیم شود:

اولاً تنظیم ساعات کاری در ماه مبارک رمضان باید در کل کشور و متناسب با شرایط فصلی و اقلیمی صورت پذیرد و لذا باید اعطای اختیار به دولت مشروط بوده و الزاماً دولت در چارچوب مشخصی مبادرت به تنظیم ساعات کاری نماید.

ثانیاً با توجه به اینکه مجلس شورای اسلامی و شورای انقلاب در تعیین سقف ساعت کاری مبادرت به وضع قانون نموده‌اند معلوم است تعیین ۴۴ ساعت کاری نیاز به قانون داشته و جز شئون مجلس است. لذا کاهش ساعت کاری در ماه مبارک رمضان هم باید دارای سقف معینی باشد (که در این طرح حداکثر ۱۵ ساعت در نظر گرفته شده است) تا از اعطای اختیار، بی‌حد و حصر به دولت که می‌تواند منجر به اختلال در

امور کشور شود و از سوی دیگر سقف ساعات کاری را مبهم نماید اجتناب شود، لذا اعطای این اختیار باید کاملاً مشروط و براساس ضوابط عینی و مشخص و قابل نظارت صورت پذیرد.

ب) افزایش تعطیلات عید سعید فطر

تعطیلات رسمی در هر کشوری از چند منظر قابل بررسی است. گاهی تعطیلات را از حیث اثری که روی اقتصاد کشور دارد بررسی می‌کنند. از این منظر مهمترین کارکرد تعطیلات افزایش روحیه و نشاط کارکنان و نتیجه آن افزایش بهره‌وری و ترویج گردشگری داخلی است. درحالی که در بسیاری مواقع اعلام تعطیلی یک روز به دلایل غیراقتصادی، نظیر مناسبت‌های مذهبی و بزرگداشت‌های ملی انجام می‌شود. لذا تعطیلات رسمی را می‌توان از حیث آثار فرهنگی که دارد نیز در نظر آورد.

۱. نکات مثبت

۱. چنانچه تعطیلات عید فطر سه روز باشد تناسبی میان یک ماه تلاش و عبادت و سه روز تعطیلی و استراحت وجود خواهد داشت که این امر می‌تواند موجب بهره‌وری بیشتر پس از این ایام باشد.

۲. از آنجا که از تعطیلات روزهایی نظیر ۲۹ اسفند و ۱۲ فروردین یا ۱۵ خرداد کاسته و به ایام عید فطر افزوده می‌شود در نتیجه ما تنها شاهد «سازماندهی تعطیلات رسمی» هستیم و نه «افزایش تعطیلات رسمی». براین اساس و با توجه به تأکید مقام معظم رهبری بر کاهش تعطیلات و شعار رسمی سال جاری یعنی **همت مضاعف و کار مضاعف** و افزایش تعطیلات عید فطر بدون حذف سایر روزهای تعطیل به هیچ وجه قابل دفاع نیست. توجه به مطالعات تطبیقی نیز نشان می‌دهد که اگرچه در ایران تعطیلات عید فطر در مقایسه با سایر کشورهای اسلامی کمتر است ولی در مجموع تعطیلات رسمی کشور به نسبت سایر کشورها بیشتر است.

۳. جمهوری اسلامی ایران ام‌القرای جهان اسلام و مرکزی تعیین‌کننده در بین کشورهای اسلامی است و درحالی که عید سعید فطر یک مناسبت بسیار مهم دینی در کشورهای اسلامی و در بعضی کشورها مهمترین جشن دینی است، همراهی جمهوری اسلامی ایران با دیگر کشورهای اسلامی در این زمینه ضمن آنکه فی‌نفسه باعث بزرگداشت و تجلیل شعائر اسلامی است می‌تواند زمینه وحدت و همدلی بیشتر میان کشورهای اسلامی و اعتبار افزون‌تر نظام اسلامی فراهم آورد.

۴. سه روزه شدن تعطیلات عید فطر باعث خواهد شد تا عید فطر تبدیل به یک بزرگداشت و جشن عمومی ملی - مذهبی شود و همان‌طور که تعطیلات چندروزه نوروز موجب ایجاد شوق و شغف در میان هموطنان می‌گردد، تعطیلات عید فطر، به‌خاطر قرار گرفتن در پایان یک ماه روزه‌داری و عبادت، نیز تبدیل به ایامی پر از نشاط و بهجت خواهد شد.

۵. به‌نظر می‌رسد جابجایی تعطیلات ۲۹ اسفندماه به عید فطر به دلایل زیر موجب همراهی و عدم مخالفت افکار عمومی واقع شود: اولاً تمرکز تعطیلات اول فروردین، «جذابیت» تعطیلی ۲۹ اسفند را تحت‌الشعاع قرار داده است. ثانیاً تراکم برنامه‌ها و کارهای آخر سال از یک‌سو و ضرورت همراهی ادارات، بانک‌ها و مراکز دولتی از سوی دیگر حذف تعطیلی این روز با استقبال افکار عمومی مواجه خواهد ساخت.

۲. نکات منفی

۱. حذف تعطیلی روز ۱۵ خردادماه به دلیل آنکه حضرت امام (ره) این روز را «برای همیشه عزای عمومی» اعلام کرده‌اند، می‌تواند موجب تحریک احساسات و عواطف جامعه انقلابی و مردم متدین گردد.

۲. اشکال دیگری که ممکن است به طرح وارد شود آن است که حذف تعطیلی ۲۹ اسفند بی‌توجهی به بزرگداشت‌های ملی است و حتی این اقدام ممکن است در برخی شبیه حذف خاطرات مرحوم مصدق و مبارزات ملی بر سر ملی شدن صنعت نفت را وارد آورد. خصوصاً اینکه قبلاً هم مجلس شورای اسلامی یک نوبت این تعطیلی را حذف و مجدداً با اصلاحیه‌ای ابقا نموده است. در پاسخ باید گفت تعطیلی روز ملی شدن صنعت نفت اثر چندانی در بزرگداشت این روز ندارد چون این روز به تعطیلات نوروز متصل است و عملاً بیشتر حال و هوای نوروز در آن جریان دارد تا بزرگداشت ملی شدن صنعت نفت. در واقع خارج از فضای رسانه‌ای و تبلیغاتی، در افکار عمومی ردپای پررنگی از بزرگداشت این روز به واسطه تعطیلی آن دیده نمی‌شود آنچنان که تعطیلی ۲۲ بهمن‌ماه موجب بزرگداشت این روز ملی است. در ضمن در روز ۲۹ و ۳۰ اسفند گرچه ادارات تعطیل هستند، اما بازار خرید و فروش شب عید و مراسم دیگر پیشواز نوروز به شدت در جریان است و عملاً از تعطیلی این روز در میان توده مردم خبری نیست.

پیشنهاد

در مجموع افزایش تعطیلات عید سعید فطر به سه روز با فرض ساماندهی تعطیلات و عدم افزایش تعطیلات رسمی کشور در چارچوب رهنمودها و تدابیر رهبری برای تلاش مضاعف و کاهش تعطیلات مثبت ارزیابی می‌شود، مع‌ذالك چنانچه حساسیتی به دلیل حذف تعطیلی ۱۵ خرداد موجود باشد، علیرغم اینکه اعلام عزای عمومی از سوی رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) به معنای تعطیلی آن نیست ولی می‌توان روز تعطیل دیگری نظیر ۱۲ فروردین را جایگزین آن پیشنهاد کرد. مع‌ذالك باید در نظر داشت که آنچه بسیار ضرورت دارد افزایش تعطیلات عید فطر با فرض عدم افزایش سقف تعطیلات رسمی در نهایت است. بدین معنی که توأم با حفظ سقف تعطیلات ولی با ساماندهی تعطیلات امکان افزایش تعطیلات عید سعید فطر فراهم باشد، لذا تصویب طرح با فرض حذف تعطیلات ۱۵ خرداد و ۲۹ اسفند قابل توصیه است.

نکته آخر: درج تبصره «۲» در طرح مبنی بر اجرای این طرح در صورت تصویب آن از سوی مجلس شورای اسلامی از زمان تصویب به اجرای این قانون از سال جاری کمک می‌کند.